

Rapport

Datum: 26 maart 2007

Rapportnummer: 2007/049

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat de hoofdofficier van justitie te Rotterdam hem in de brief van 13 juni 2005 onvoldoende duidelijk dan wel onjuist heeft geïnformeerd omtrent de door hem ontvangen schadevergoeding naar aanleiding van de vonnissen van de kinderrechter d.d. 17 september 2004.

Beoordeling

I. Bevindingen

1. Verzoeker is slachtoffer geworden van - kort gezegd - openlijke geweldpleging. Voor dit feit zijn drie verdachten veroordeeld, van wie twee minderjarig waren.
2. Verzoeker vorderde in de strafprocedures tegen deze verdachten als benadeelde partij (telkens) € 3252 voor geleden schade, waaronder een bedrag van € 72 voor het verwijderen van graffiti van zijn deur.
3. Op 17 september 2004 deed de kinderrechter in de rechtbank Rotterdam uitspraak in de zaken tegen de minderjarige verdachten X en Y. In beide vonnissen werd de verdachte veroordeeld tot betaling aan verzoeker van een bedrag van € 272,59 (€ 72,59 voor materiële schade en € 200 voor immateriële schade). Voor het overige deel van de vordering werd verzoeker niet ontvankelijk verklaard met bepaling dat verzoeker dat deel van de vordering slechts bij de burgerlijke rechter kan aanbrengen. Tevens werd een schadevergoedingsmaatregel van bedoeld bedrag ten behoeve van verzoeker opgelegd met de bepaling dat bij betaling aan de staat de verplichting tot betaling aan het slachtoffer kwam te vervallen en omgekeerd.
4. Op 11 oktober 2004 deed de politierechter in de rechtbank Rotterdam uitspraak tegen de meerderjarige verdachte Z. Deze werd veroordeeld om aan verzoeker € 322,59 (€ 72,59 materiële schade en € 250 immateriële schade) te betalen. Voor het overige deel van de vordering werd verzoeker niet - ontvankelijk verklaard met bepaling dat verzoeker dat deel van de vordering slechts bij de burgerlijke rechter kan aanbrengen. Hem werd geen maatregel opgelegd.
5. Op 18 januari 2005 stuurde de officier van justitie te Rotterdam verzoeker de grossen van de vonnissen tegen X en Y en een daarbij behorende (gelijkluidende) brief. In die brieven staat dat verzoeker de grosse in handen van een deurwaarder kon stellen voor tenuitvoerlegging. Dit werd echter afgeraden, nu de verplichting tot schadevergoeding ook als hoofdstraf was opgelegd en deze straffen door justitie ten uitvoer worden gelegd. Zodra de schadevergoeding (of een deel daarvan) was geïncasseerd, zou voor doorbetaling aan verzoeker worden zorg gedragen.

6. Op 27 april 2005 berichtte de officier van justitie aan verzoeker dat X het volledige schadebedrag van de schadevergoedingsmaatregel had betaald. Dit betekende, aldus de officier van justitie, dat Y aan verzoeker geen schadevergoeding meer verschuldigd was.

7. Bij brief van 18 mei 2005 wendde verzoeker zich tot de hoofdofficier van justitie te Rotterdam. Hij zette daarin onder meer uiteen waarom hij ondanks zijn teleurstelling over de gedeeltelijke toekenning van schadevergoeding had afgezien van een civiele procedure. Verder stelt hij onder meer het volgende:

"De twee brieven van 17-1-2005 (toelichting en grosse) zijn naar mijn mening slechts voor een uitleg vatbaar: ieder is veroordeeld tot het betalen van 272,59 euro. Wie schetst mijn verbazing bij het lezen van de brief van 27-4-2005, waarin mij medegedeeld wordt dat de twee daders dit bedrag gezamenlijk moeten betalen. Ik heb de twee brieven en grossen een en andermaal gelezen, maar kan de conclusie van de brief van 27-4-2005 hieruit absoluut niet destilleren. Ik vind dit zeer onbevredigend. Zijn er in januari verkeerde brieven geschreven of is de brief een gevolg van de interpretatievrijheid van de griffier? Het minste wat ik van het parket mag verwachten is dat ik juist wordt geïnformeerd (...). Deze hele afwikkeling heeft mijn rechtsgevoel, dat toch al een deuk had gekregen door de geringe schadevergoeding, geen goed gedaan."

8. De hoofdofficier van justitie berichtte verzoeker op 13 juni 2005 als volgt:

"Zoals bij u bekend bij de uitspraken in bovengenoemde parketnummers zijn ieder der verdachten inderdaad afzonderlijk veroordeeld om aan u een bedrag van € 272,59 te betalen.

U bent echter ook op de hoogte van welke posten, van de door u geleden schade, door de rechter zijn toegewezen, welke u heeft gevorderd als benadeelde partij. Het betreft de posten "verwijdering verf of deur" van € 72,59 en een gedeeltelijke vergoeding van de immateriële schade. De rechter heeft u een gedeeltelijke vergoeding van de immateriële schade toegewezen van € 200,00.

Aangezien beide veroordeelden betrokken zijn geweest bij het strafbare feit, zijn beiden aansprakelijk gesteld om het schadebedrag te betalen. Het komt er op neer dat beiden verantwoordelijk zijn dat het aan u toegekende schadebedrag van € 272,59 wordt betaald. Het maakt daarbij niet uit of zij dit tezamen opbrengen of één van de twee dit opbrengt.

De brieven die u dus in januari jl. heeft ontvangen aangaande uitspraken in beide parketnummers, betekenen dus dat beide veroordeelden aansprakelijk zijn voor de geleden schade en derhalve is dit in het vonnis correct weergegeven.

De in april jl. aan u verstuurde brief betreffende de volledige betaling van de schadevergoedingsmaatregel door één der verdachten is ook correct aangezien het aan u overgemaakte bedrag overeenkomt met het bedrag van de posten van de vordering die

aan u door de rechter zijn toegewezen.

Er kan in het bovenstaande dus geen sprake zijn van interpretatievrijheid van de griffier.

Wat betreft de voor u teleurstellende gedeeltelijke vergoeding van de vordering wijs ik u op het feit dat u het overige deel van het niet-ontvankelijk verklaarde gedeelte van uw vordering kunt aanbrengen bij de burgerlijke rechter."

9. Verzoeker diende vervolgens een klacht in bij de Nationale ombudsman. In het verzoekschrift staat onder meer:

"Door dit antwoord voel ik me met een kluitje in het riet gestuurd. Enerzijds de erkenning dat ieder afzonderlijk veroordeeld is tot betaling van 272,59 euro; anderzijds de constatering dat een onderdeel van de geleden schade maar een keer vergoed wordt. Nergens is expliciet vermeld welke schadepost door de rechter is toegewezen. Dit is eventueel te reconstrueren, ware het niet dat de meerderjarige ook is veroordeeld tot betaling van deze materiële schadepost, zodat ik deze tweemaal vergoed krijg hetgeen strijdig is met het door de hoofdofficier genoemde uitgangspunt. Alles overziende ben ik van mening dat de voorlichting door het parket gebrekkig dan wel onjuist is geweest zodat ik niet weet wat nu precies de veroordeling van de twee minderjarigen inhoudt, waarover ik me bij u beklaag."

10. De Nationale ombudsman verzocht de minister van Justitie bij de opening van het onderzoek naar de klacht om in de reactie daarop de wettelijke plicht tot (volledige) tenuitvoerlegging van strafvonnissen te betrekken en in te gaan op verzoekers opmerking dat een dubbele vergoeding van de materiële schade in strijd was met het door de hoofdofficier van justitie genoemde uitgangspunt.

11. De minister van Justitie acht de klacht niet gegrond. Hij stelde vast dat verzoekers klacht geen betrekking heeft op het vonnis van de politierechter (inzake Z). De reactie van de minister houdt verder in:

"Ik ben van mening dat de brief van 13 juni 2005 inhoudelijk juist is en in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving. Ook wordt mijns inziens voldoende duidelijk gemaakt dat er weliswaar sprake is van hoofdelijke aansprakelijkheid, maar dat dat niet met zich meebrengt dat beide veroordeelden elk het opgelegde bedrag hoeven te betalen. Verzoeker heeft recht op het bedrag dat hem door de rechter is toegekend, te weten € 272,59, ongeacht wie de betaling daarvan voor zijn rekening neemt.

Overigens had in het vonnis tot uitdrukking kunnen worden gebracht dat betaling door de ene veroordeelde de andere veroordeelde bevrijdt van zijn verplichting tot betaling."

II. Beoordeling

12. Het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking houdt in dat bestuursorganen burgers met het oog op de behartiging van hun belangen actief en desgevraagd van adequate informatie voorzien. Dit vereiste brengt mee dat een bestuursorgaan een duidelijk antwoord moet geven als een burger redelijkerwijs belang heeft bij een antwoord op een vraag over een bepaald onderwerp.

13. De kinderrechter heeft in zijn vonnissen niet een clause opgenomen, waaruit is af te leiden dat betaling aan de staat door de ene veroordeelde de andere veroordeelde bevrijdt van die betaling. Ook de brieven van het arrondissementsparket van 18 januari 2005 houden niets in over de kennelijk door het Openbaar Ministerie te Rotterdam gehanteerde praktijk bij de executie van een schadevergoedingsmaatregel bij meer daders. Uit verzoekers brief van 18 mei 2005 blijkt dat hem niet zonder meer duidelijk is op grond waarvan het parket die praktijk hanteert. In dat kader vraagt hij zich af of er soms verkeerde brieven zijn geschreven.

14. Volgens vaste jurisprudentie vloeit uit artikel 553 van het Wetboek van Strafvordering een plicht voort voor het Openbaar Ministerie om strafvonnissen volledig ten uitvoer te leggen. Uit het Wetboek van Strafvordering is niet rechtstreeks op te maken hoe executie van een schadevergoedingsmaatregel bij meerdere daders moet plaatsvinden. Dat volgens de regels van het burgerlijk recht bij hoofdelijke aansprakelijkheid betaling door de een de ander bevrijdt (zie Achtergrond, onder 6.), brengt op zichzelf nog niet mee dat dit zonder meer moet leiden tot het niet naleven van de executieplicht. De literatuur geeft op dit punt evenmin uitsluitel (zie Achtergrond, onder 2. en 3.)

15. De Nationale ombudsman ziet het echter niet als zijn taak om de wijze waarop het Openbaar Ministerie schadevergoedingsmaatregelen als in kwestie executeert te beoordelen. Hij constateert slechts dat daarvoor in de praktijk een praktische manier is gevonden die weliswaar niet rechtstreeks uit wet- en regelgeving voortvloeit, maar die in ieder geval verdedigbaar is.

Dit laatste neemt niet weg dat verzoekers vraag met betrekking tot uitvoering van de beide vonnissen tegen X en Y zeker niet misplaatst was. Er is immers sprake van het niet-uitvoeren van een rechterlijke beslissing ten aanzien van één van de veroordeelden, terwijl verzoeker er niet alleen op grond van de (extract)vonnissen, maar ook op grond van de door de officier van justitie verstrekte informatie wél van is uitgegaan dat beide vonnissen zouden worden uitgevoerd en het niet onredelijk is dát hij daarvan uitging. In de brieven van de officier van justitie was immers niet van tevoren aangekondigd dat bij betaling van de één de ander zou zijn bevrijd.

16. Gelet hierop mocht van het Openbaar Ministerie worden verwacht dat het moeite had gedaan om de bestaande praktijk voor gevallen als in kwestie zorgvuldig uit te leggen. Het had daarbij geen kwaad gekund om ervan uit te gaan dat een burger die vonnissen met begeleidende brieven als in kwestie ontvangt, uitlegt zoals verzoeker heeft gedaan. Door

op te merken dat verzoeker zelf ook op de hoogte was welke schadeposten de rechter had toegewezen, wordt in het antwoord van de hoofdofficier van justitie eerder de suggestie gewekt dat verzoeker het eigenlijk zelf allemaal al had kunnen begrijpen. Vervolgens wordt niet uit de doeken gedaan waaróm - ondanks de ondubbelzinnige tekst van beide vonnissen - niet beide maatregelen tegen X en Y worden uitgevoerd. Er wordt in feite slechts geconstateerd dat de eerder geschreven brieven correct zijn. In dit verband is ook opmerkelijk dat de minister van Justitie niet ingaat op verzoekers opmerking in zijn verzoekschrift dat ook Z (later) is veroordeeld voor kennelijk dezelfde materiële schadepost, zodat hij deze (toch) tweemaal krijgt vergoed. De minister merkt slechts op dat verzoekers klacht geen betrekking heeft op het vonnis van Z, terwijl het heel begrijpelijk is dat verzoeker een en ander niet met elkaar kan rijmen. De Nationale ombudsman benadrukt dat het uiteraard niet de bedoeling is dat het Openbaar Ministerie afbreuk doet aan de inhoud van de vonnissen. Wel kan het Openbaar Ministerie uitleg geven over de vraag hoe het mogelijk is dat meergemelde vonnissen naast elkaar zijn geweest.

Overigens getuigt het feit dat geweest is op de mogelijkheid van het indienen van de vordering bij de burgerlijke rechter niet van een zorgvuldige lezing van verzoekers brief aan de hoofdofficier van justitie. Verzoeker had daarin immers al aangegeven waarom hij had afgezien van die mogelijkheid.

17. Al met al heeft de hoofdofficier van justitie verzoekers vragen over de executie van vonnissen niet voldoende beantwoord. Daarmee heeft hij gehandeld in strijd met het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking. Nu ook de minister van Justitie het antwoord van de hoofdofficier van justitie niet bevredigend heeft aangevuld, ziet de Nationale ombudsman aanleiding tot het doen van een aanbeveling.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de hoofdofficier van justitie te Rotterdam, is gegrond wegens strijd met het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking.

AANBEVELING

De minister van Justitie wordt in overweging gegeven te bevorderen dat verzoekers vragen omtrent de executie van de tegen X en Y gewezen vonnissen, gezien in samenhang met het tegen Z gewezen vonnis, worden beantwoord. Het verdient daarbij de voorkeur om dit mondeling te doen, althans om verzoeker de keuze voor te leggen een nadere uitleg mondeling dan wel schriftelijk te vernemen.

Onderzoek

Op 2 september 2005 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer S. te Vlaardingen, met een klacht over een gedraging van hoofdofficier van justitie te

Rotterdam. De Nationale ombudsman zag aanleiding om deze zaak eerst aan het arrondissementsparket te Rotterdam voor te leggen met de vraag of er alsnog een oplossing kon worden bereikt. Nadat van de zijde van het parket was meegedeeld dat de brief van de hoofdofficier van justitie inhoudelijk juist was, besloot de Nationale ombudsman het onderzoek naar bedoelde gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de minister van Justitie, verder schriftelijk voort te zetten.

In het kader van het onderzoek werd de minister van Justitie verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. Noch verzoeker noch de minister van Justitie gaf binnen de gestelde termijn een reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

1. Verzoekschrift van 31 augustus 2005, met bijlagen, waaronder:

- een tweetal uitspraken van de kinderrechter te Rotterdam van 17 september 2004;
- een uitspraak van de politierechter te Rotterdam van 11 oktober 2004;
- een tweetal brieven van de officier van justitie te Rotterdam aan verzoeker van 18 januari 2005;
- een brief van de officier van justitie te Rotterdam aan verzoeker van 27 april 2005;
- een brief van verzoeker aan de hoofdofficier van justitie te Rotterdam van 18 mei 2005;
- een brief van de hoofdofficier van justitie te Rotterdam aan verzoeker van 13 juni 2005.

2. Reactie van de minister van Justitie van 6 juli 2006.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Wetboek van Strafrecht

Artikel 36f, eerste lid

"Bij een rechterlijke uitspraak waarbij iemand wegens een strafbaar feit wordt veroordeeld, kan hem de verplichting worden opgelegd tot betaling aan de staat van een som geld ten behoeve van het slachtoffer. De staat keert een ontvangen bedrag onverwijld uit aan het slachtoffer."

2. Strafrecht, Tekst en commentaar (redactie: Cleiren/Nijboer), 6e druk, aant. 5 b) bij dit artikel

"*Deelnemer*. in geval van deelneming is iedere dader hoofdelijk aansprakelijk te stellen (...). Het slachtoffer kan zich voegen in alle desbetreffende strafzaken voor het totale schadebedrag (...). Betaling van het geheel door de ene dader doet de andere dader bevrijden, waarbij een regresrecht van de betalende dader op de andere dader ontstaat."

3. R. Kool en M. Moerings, De Wet Terwee, Evaluatie van juridische knelpunten, p. 64

"Rechters laten doorgaans na in een zaak met *meer daders*, waarbij een schadevergoedingsmaatregel wordt opgelegd, te bepalen welke verdachte voor welk deel van de schade aansprakelijk is. Dit betekent dat het CJIB het totale schadebedrag op elke veroordeelde kan verhalen. Dat kan een probleem opleveren.

Stel, er zijn vijf daders in een strafzaak waarbij de schade is bepaald op f 10.000. Elke dader krijgt de strafrechtelijke maatregel opgelegd en ieder ter hoogte van het totale bedrag van f 10.000. Dat is een soort hoofdelijke aansprakelijkheid binnen deze strafrechtelijke maatregel. Formeel niet, want anders dan bij de hoofdelijke aansprakelijkheid binnen het civiele recht, vervalt de betalingsverplichting voor de anderen niet als een dader het totale schadebedrag heeft vergoed. Formeel is het niet mogelijk elke dader hoofdelijk aansprakelijk te stellen voor het bedrag en de incassering tot slechts één dader te beperken. (...) De praktijk is dat als meer daders zijn aangeschreven en het bedrag van f 10.000 binnen is, er gestopt wordt met de incassering."

Uit genoemde evaluatie komt verder naar voren dat bij rechtbanken verschillend wordt omgegaan met de schadevergoedingsmaatregel bij meer daders. Soms wordt deze in delen "geknipt", bij andere rechtbanken wordt iedere dader aansprakelijk gesteld voor het volle bedrag. Volgens een aantal rechters mag het CJIB in zo'n geval wel degelijk kiezen voor stoppen met executeren als het volle bedrag (van een van de daders) binnen is. Een aantal rechtbanken hanteert een alternatieve hoofdelijke aansprakelijkheid door in het vonnis bij het opleggen van de schadevergoedingsmaatregel op te nemen dat - kort gezegd - in het geval dat één dader het totale bedrag heeft betaald, de anderen zijn gekweten.

4. Wetboek van Strafvordering

Artikel 553

"De tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen geschiedt door het openbaar ministerie dan wel op voordracht van deze door Onze Minister"

5. Strafvordering, T&C, 6e druk. Aantekening 2. bij dit artikel

"Het OM (...) geeft de last tot tenuitvoerlegging. Daarbij is het - zeer bijzondere omstandigheden daargelaten - niet vrij de last al dan niet te geven."

6. Burgerlijk Wetboek

Artikel 6 : 7

1. Indien twee of meer schuldenaren hoofdelijk verbonden zijn, heeft de schuldeiser tegenover ieder van hen recht op nakoming voor het geheel.
2. Nakoming door een der schuldenaren bevrijdt ook zijn medeschuldenaren tegenover de schuldeiser. (...)

Artikel 6:10, eerste en tweede lid

"1. Hoofdelijke schuldenaren zijn, ieder voor het gedeelte van de schuld dat hem in hun onderlinge verhouding aangaat, verplicht overeenkomstig de volgende leden in de schuld en in de kosten bij te dragen.

2. De verplichting tot bijdragen in de schuld die ten laste van een der hoofdelijke schuldenaren wordt gedelgd voor meer dan het gedeelte dat hem aangaat, komt op iedere medeschuldenaar te rusten voor het bedrag van dit meerdere, telkens tot ten hoogste het gedeelte van de schuld dat de medeschuldenaar aangaat."

Artikel 6:102, eerste lid

"Rust op ieder van twee of meer personen een verplichting tot vergoeding van dezelfde schade, dan zijn zij hoofdelijk verbonden. (...)"